

LAKIALOITE 8/2014 vp

Laki työaikalain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi työaikalaisissa (605/1996) osa-aikatyön määritelmäksi työ, jossa vähimmäistuntimäärä alittaa työaikalain 6 §:ssä säädetyn tai työaikalain 40 §:n mukaisesti sovitun säännöllisen työajan. Lakialoitteessa ehdotetaan, että alle 18 tunnin vähimmäistuntimäärän sisältävä työsopimus voidaan solmia säännölliseksi tarkoitettussa työssä vain työntekijän erikseen ilmaisemasta

toivomuksesta, jolle on perusteltu syy, kuten opiskelu, lastenhoito, osa-aikaeläke tai niihin rinnastettava syy. Lakialoitteessa ehdotetaan myös, että työntekijä voi myöhemmin ilmoittaa työnantajalle perustellun syyn poistumisesta, jolloin työnantajan on työvoiman tarvetta ilmetessä tarjottava lisätyötä ensisijaisesti osa-aikatyön tekijöille, kuten työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 5 §:ssä säädetään.

PERUSTELUT

Osa-aikatyö on yleistynyt Suomessa viimeisten vuosien aikana. Nykyisellään noin 14 prosenttia palkansaajista tekee osa-aikaista työtä. Osa-aikatyö on yleisempää naisilla ja nuorilla kuin miehillä ja iäkkäämmillä. Osa osa-aikatyötä tekevästä tekee lyhennettyä työaika omasta tahdostaan — opiskelu on yleisin syy halulle tehdä osa-aikatyötä. Sen sijaan vastentahtoinen osa-aikatyö johtuu siitä, että kokoaikaista työtä ei ollut tarjolla. Vuonna 2011 vastentahtoisien osa-aikatyön tekijöiden määrä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 82 000.

Osa-aikatyölle ei ole selkeää yleismääritelmää laissa, ja osa-aikatyö määräytyy eri aloilla eri tavalla riippuen työehtosopimuksista. Lähtökohtaisesti osa-aikatyö määritellään työksi, jos-

sa säännöllinen viikkotyöaika on lyhyempi kuin alan työsopimuksessa määriteltä viikkotyöaika.

Osa työsopimuksista solmitaan siten, että viikkotyöajaksi määritellään esimerkiksi 0—40 tuntia. Tällaisissa niin sanotuissa nollatuntisopimuksissa työntekijä kutsutaan töihin tarvittaessa, usein lyhyelläkin varoitusajalla. Koska työntekijälle maksetaan vain tehdyistä työtunneista, on hänen mahdoton suunnitella talouttaan kestävästi. Myös sairausajan palkan, vuosilomapalkan, työterveyshuollon ja irtisanomissuojan suhteen nollatuntisopimukset sisältävät vakavia ongelmia. Työnantajalla on nollatuntisopimuksien mukaan mahdollisuus laskea työntekijän viikkotyöaika nolnaan tuntiin. Tällöin työntekijällä ei ole tuloja, mutta ei toisaalta oikeutta työttömyyspäivärahaan, koska työ- ja elinkeinotoimis-

tot eivät hyväksy työttömiksi työnhakijoiksi henkilöitä, joilla on voimassa oleva työsopimus. Tällainen tilanne aiheuttaa työntekijän arkeen ja talouteen vakavia ongelmia.

Työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 2 §:n mukaan ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan saaminen edellyttää työssäoloehdon täyttymistä. Työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:ssä säädetään työssäoloehtoon luettavaksi kalenteriviikot, joina työntekijä on työskennellyt vähintään 18 tuntia tai kun jaksotyössä työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on ta-soittumisjakson aikana keskimäärin yhteensä vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa. Palkan-saajien yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi

työsopimuksia, jotka eivät sisällä vähintään 18 tunnin säännöllistä viikkotyöaikaa, tulisi voida solmia vain työntekijän erikseen ilmaisemasta, perustellusta toivomuksesta. Perusteltuja syitä alle 18 tunnin säännölliselle viikkotyöajalle olisivat päätoiminen opiskelu, lastenhoito, osa-aikaeläke tai muu niihin rinnastettava syy. Tällaisella järjestelyllä säilytettäisiin vapaaehtoinen osa-aikatyö, mutta ehkäistäisiin vastentahtoista osa-aikatyötä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työaikalain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään työaikalain (605/1996) 15 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 64/2001 ja 634/2002, uusi 4 momentti seuraavasti:

15 §

Lyhennetty työaika

Osa-aikatyötä on työ, jossa säännöllinen työaika alittaa 6 §:ssä säädetyn tai 40 §:n mukaisesti sovitun säännöllisen työajan. Työnantaja voi järjestää työn osa-aikaiseksi perustellusta, töiden järjestelyyn liittyvästä syystä. Ilman työntekijän erikseen ilmaisemaa toivomusta, jolle on perusteltu syy, työajan vähimmäistuntimäärää ei voida kuitenkaan sopia pienemmäksi kuin 18 tunniksi viikossa, ellei työ ole luonteeltaan sa-

tunnaista. Perusteltuja syitä alle 18 tunnin säännölliselle viikkotyöajalle ovat päätoiminen opiskelu, lasten hoito, osa-aikaeläke tai muu niihin rinnastettava syy. Työntekijä voi myöhemmin ilmoittaa työnantajalle perustellun syyn poistumisesta, jolloin työnantajan on lisää työntekijöitä tarvitessaan tarjottava näitä töitä ensisijaisesti osa-aikatyöntekijöille, kuten työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 5 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28 päivänä helmikuuta 2014

Jari Myllykoski /vas

Jyrki Yrttiaho /vr

LA 8/2014 vp — Jari Myllykoski /vas ym.

Silvia Modig /vas
Aino-Kaisa Pekonen /vas
Anna Kontula /vas
Markus Mustajärvi /vr
Risto Kalliorinne /vas
Martti Korhonen /vas

Erkki Virtanen /vas
Jari Lindström /ps
Ari Jalonen /ps
Timo Soini /ps
Maria Tolppanen /ps
Annika Lapintie /vas